

ВМІННЯ, ЯКІ ДЕТЕРМІНУЮТЬ ГОТОВНІСТЬ СЛІДЧОГО ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Ольга ПАСЬКО,

кандидат юридичних наук, доцент кафедри психології та педагогіки
Одеського державного університету внутрішніх справ

SUMMARY

The author of the article offers the ability to organize an investigator of the preliminary investigation in accordance with the structural logic model that consists of interlocking and interdependent species readiness (operational, physiological, physical, psychological and epistemological). According to this model, certain groups of skills, given the powers and functions, which correspond to a kind of readiness, including changes in law relating to the adoption of the new Criminal Procedure Code of Ukraine. It is noted that this group of skills determines the willingness of the employee's pre-trial investigation to perform professional tasks. The author stresses the need for research skills, which in turn will contribute to the definition of clear procedures to be followed at all levels of training of investigators.

Key words: willingness, skills, team skills, structural and logical model, operational, physiological, physical, psychological, epistemological readiness.

АНОТАЦІЯ

Автор у статті пропонує систематизувати вміння слідчого органів досудового розслідування відповідно до структурно-логічної моделі, яка складається із взаємопов'язаних та взаємообумовлених видів готовності (операціональна, фізіологічна, фізична, психологічна та гносеологічна). Згідно даної моделі, визначені групи вмінь з урахуванням повноважень та функціональних обов'язків, які відповідають певному різновиду готовності, включаючи зміни на законодавчому рівні, пов'язані із прийняттям нового Кримінального процесуального кодексу України. Констатується, що саме ця група вмінь детермінує готовність працівника органів досудового розслідування до виконання професійних завдань. Автором наголошується на необхідності дослідження вмінь, що, в свою чергу, сприятиме визначенню чітких вимог, яких слід дотримуватись на усіх рівнях професійної підготовки слідчих.

Ключові слова: готовність, вміння, група вмінь, структурно-логічна модель, операціональна, фізіологічна, фізична, психологічна, гносеологічна готовність.

Постановка проблеми. Зміни в економічних, політичних, соціальних та інших сферах у сучасному суспільстві суттєво впливають на правоохоронну діяльність. Проте необхідною залишається підготовка висококваліфікованих фахівців, що обумовлюється завданнями і функціями міліції щодо захисту прав та законних інтересів громадян. Мова йде про спроможність працівників ОВС бути готовими до ефективного та компетентного здійснення професійних функцій. У зв'язку із цим проблемою сьогодення постає відповідність професійної діяльності слідчого до тих вимог, що обумовлюються на законодавчому рівні.

Актуальність дослідження обумовлюється необхідністю професійного становлення слідчого за умов відповідності певним вимогам, які забезпечать якісний та високий рівень готовності до виконання професійних обов'язків. Що, у свою чергу, сприятиме розвитку висококваліфікованого та конкурентоспроможного працівника органів досудового розслідування.

Готовність є предметом вивчення різних галузей наук (психології, юриспруденції, педагогіки, соціології та ін.), обумовлюючи тим самим багатоаспектний підхід до її дослідження. Питанням визначення

дефініції «готовність» займалися К. А. Абульханова-Славська, В. О. Алаторцев, Б. Г. Анан'єв, Ф. Генон, А. О. Деркач, М. І. Д'яченко, Ю. М. Забродін, Є. П. Іл'їн, Л. О. Кандибовіч, І. С. Кон, В. А. Крутецький, Н. Д. Левітов, О. М. Леонтьєв, І. О. Машук, Ф. Т. Михайлів, Л. С. Нерсесян, А. Ц. Пуні, В. Н. Пушкин, В. В. Столін, Д. М. Узнадзе, В. Д. Шадріков і ін.

Особливостями підготовки і розвитку готовності до правоохоронної діяльності займалися В. І. Барко, О. М. Бандурка, В. Д. Берназ, В. Л. Васильєв, А. В. Дулов, М. І. Єнікеєв, Л. І. Казміренко, В. С. Медведєв, А. Р. Ратиновим, В. В. Романов, О. М. Столяренко, М. І. Томчук, Ю. В. Чуфаровський, О. М. Цільмак, Г. Х. Яворська, С. І. Яковенко та ін.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Науковці О. М. Цільмак, О. О. Проценко під час описання професійно важливих якостей слідчого наголошують на необхідності чіткого розподілу між собою різних груп якостей, здібностей, вмінь, психічних процесів та станів, психофізіологічних та нервово-психічних показників, характеристик світогляду та спрямованості [1].

Особливості професійних вмінь слідчих визначаються у великій кількості наукових досліджень, проте

відсутня чітка їх систематизація відповідно до певних вимог. У зв'язку із цим виникає нагальна необхідність групування вмінь відповідно до розробленої нами структурно-логічної моделі готовності слідчого до професійної діяльності [2].

Новизна наукового дослідження пов'язана із тим, що вперше було систематизовано групи вмінь слідчого згідно із структурно-логічною моделлю готовності слідчого до професійної діяльності, із урахуванням змін відповідно до прийняття нового Кримінального процесуального кодексу України (надалі – КПК України).

Методологічне або загальнонаукове значення полягає у тому, що під час визначення чітких вимог до груп вмінь, які повинні бути притаманні слідчому, можна здійснювати підготовку висококваліфікованих працівників органів досудового розслідування на усіх етапах професіогенезу.

Виклад основного матеріалу дослідження. Готовність слідчого до практичної діяльності визначається сукупністю певних вимог, яким він повинен відповідати. Для цього нами була побудована структурно-логічна модель готовності працівників органів досудового слідства до виконання професійних обов'язків [2].

Модель готовності складається із взаємопов'язаних та взаємообумовлених видів, які, у свою чергу, поділяються на підвиди. Кожен із елементів готовності детермінується провідними знаннями, вміннями, навиками та якостями. Попередньо ми розглянули якості, а тепер більшу увагу слід зосередити саме на вміннях.

Відповідно до структурно-логічної моделі працівників досудового слідства розглянемо вміння, які притаманні різновидам **операціональної готовності**:

Так, **правова готовність** забезпечується наступними вміннями:

- дотримуватись норм чинного законодавства;
- під час прийняття і оформлення рішень користуватися правовим інструментарієм (нормативно-правовими актами, досягненням юридичної науки, практики);
- виступати у якості гаранта правової культури та правової свідомості населення;
- визначати межу правомірної та неправомірної поведінки;
- застосовувати нормативно правові акти під час досудового розслідування;
- переконувати громадян у необхідності і соціальній користності законів і підзаконних актів;
- виступати гарантом законності та правопорядку;
- здійснювати професійні обов'язки відповідно до високого рівня професійної правосвідомості працівника ОВС та ін.

Профілактична готовність забезпечується наступними вміннями:

- здійснювати правове виховання під час досудового розслідування;

- виявляти та попереджувати прояви правового нігілізму серед громадян;
- проводити бесіди із молоддю щодо вікових особливостей юридичної відповідальності;
- попереджувати злочини, які готуються, і негайно припиняти розпочаті;
- попереджувати рецидив злочинів;
- здійснювати роз'яснювальні і виховні заходи профілактичного характеру;
- використовувати техніко-попереджальні засоби та методи;
- швидко ухвалювати правові заходи за фактом вчиненого злочину;
- інформувати населення про стан злочинності з метою попередження протиправних діянь та ін.

Розшукова готовність забезпечується наступними вміннями:

- перевіряти вже отримані докази;
- детально досліджувати зібрані докази та їх процесуальні джерела з точки зору їх придатності (належності, достовірності та допустимості);
- визначати доцільність і отримання інформації, яка ще не відома, тобто розшуку будь-яких осіб та об'єктів та ін., які мають значення для встановлення істини у кримінальному провадженні;
- складати облік слідчих ситуацій з метою визначення кола і послідовності розшукових заходів та проведення в розшукових цілях слідчих дій;
- проводити негласні слідчі (розшукові) дії);
- виявляти злочини, що готуються;
- визначати психологічний портрет особи, що розшукується, а також особи, дії якої спрямовані на приховування речових доказів та ін.

Криміналістична готовність відповідно до структурно-логічної моделі готовності слідчих поділяється на певні різновиди, які, в свою чергу, обумовлюються певними вміннями.

Пошукова забезпечується наступними вміннями:

- здійснювати загальний статистичний огляд, виявляти та описувати видимі загальні та приватні ознаки об'єкту та навколишньої обстановки;
- виявляти сліди злочину візуальним, фізичним та хімічним способом;
- здійснювати оцінку та аналіз слідів злочину та інших речових доказів;
- детально описати у протоколі знайдений слід;
- бути спостережливим під час огляду тіла трупу;
- використовувати оптичні збільшувальні прилади, світлофільтри;
- використовувати ультрафіолетові, інфрачервоні та рентгенівські промені;
- вилучення слідів-речовин фізичним та хімічним способом;
- здійснювати підготовчі дії до провадження обшуку;

- здійснювати обзору стадію обшуку;
- проводити обстеження без порушення цілісності об'єкту;

- виявляти латентні факти, які спотворюють істину та ін.

Дослідницька забезпечується наступними

вміннями:

- всесторонньо досліджувати докази матеріалів кримінального провадження;
- обрання вірного тактичного прийому;
- будувати криміналістичні версії;
- використання тактико-криміналістичних рекомендацій;
- охопити та не упустити жодної деталі, що має відношення до кримінального провадження;
- спостерігати уважно за кожними учасниками кримінального провадження з метою ймовірного отримання від них необхідної інформації;
- побудувати декілька криміналістичних версій і за наявності доказів визначити необхідну та доцільну та ін.

Економічна готовність забезпечується наступними

вміннями:

- урізноманітнювати форми розслідування кримінальних справ;
- підбирати шляхи підвищення ефективності своєї праці;
- вдосконалювати процесуальні дії з точки зору ощадливості та раціональності;
- економічно мислити з метою забезпечення ефективної діяльності;
- організувати робочий процес відповідно до раціонального використання часу та ін.

Засвідчувальна готовність забезпечується наступними

вміннями:

- письмово фіксувати добути юридично значиму інформацію;
- складати належно і своєчасно процесуальні документи на кожному етапі кримінального провадження;
- закріплювати і фіксувати виявлені під час огляду сліди, встановлені факти, речові докази шляхом складання протоколу, схем, креслень, проведення фото- і кінознімання та аудіо- і відеозапису;
- складати фототаблиці та схеми місця скоєння злочину;
- фіксувати результати освідування в протоколі слідчих дій;
- фіксувати у протоколі допиту усі обставини у належній послідовності;
- фіксувати за допомогою звукозапису процес допиту;
- складати фото таблиці та схеми та ін.

Стратегічно-тактична готовність відповідно до розробленої нами структурно-логічної моделі поділяється на певні різновиди, які обумовлюються, в свою чергу, вміннями.

Технологічна готовність забезпечується наступними

вміннями:

- використовувати сукупність методів, процесів і матеріалів під час виконання професійних обов'язків;
- виконувати дії та операції, які спрямовані на досягнення необхідного результату;
- визначати вірно та однозначно прийоми вирішення поставлених завдань;
- підбирати ефективні засоби, способи, методи, прийоми досудового розслідування;
- визначати декілька версій для розслідування матеріалів кримінального провадження та співставляти їх із можливими шляхами розслідування;
- використовувати новітні технології під час проведення слідчих (розшукових) дій;
- використовувати різноманітні прийоми, методи для удосконалення кримінального провадження та ін.

Методична готовність забезпечується наступними

вміннями:

- забезпечувати загальне уявлення про способи виконання певної професійної діяльності;
- організувати робочий процес відповідно до повноважень;
- реалізовувати функціональні обов'язки відповідно до правил;
- самостійного розв'язувати проблеми та організувати свою роботу та ін.

Педагогічна готовність забезпечується наступними

вміннями:

- постійно навчатись та самоудосконалюватись;
- володіти предметом викладання, методикою викладання предмету, технологіями педагогічної праці;
- підвищувати знання та вміння інших колег щодо особливостей розслідування кримінального провадження;
- бути взірцем для інших;
- використовувати теоретичні знання на практиці;
- діагностувати та оцінювати знання, вміння та навички колег та у разі необхідності удосконалювати їх;
- обирати ефективні методи виховного впливу (під час наставництва);
- визначати необхідні заходи педагогічного впливу на працівників;
- здійснювати виховний вплив на осіб, які вчинили злочин та ін.

Наукова готовність забезпечується наступними

вміннями:

- критично оцінювати ситуацію;
- мати власну обгрунтовану, суб'єктивну думку;
- виражати науково-обгрунтовану думку щодо удосконалення слідчої діяльності;
- удосконалювати власну професійну майстерність;
- визначати причинно-наслідковий зв'язок між отриманими доказами;
- розробляти наукові рекомендації щодо проведення слідчих (розшукових) дій;

– запроваджувати нові тактики та методики розслідування матеріалів кримінального провадження та ін.

Управлінська готовність поділяється на певні різновиди і відповідні до них вміння.

Організаційна готовність забезпечується наступними **вміннями**:

- організувати охорону місця скоєння злочину;
- прийняти відповідні заходи щодо запобігання шкідливих наслідків;
- вирішувати питання щодо доцільності створення та організації слідчої оперативної групи;
- закріплювати за кожним відповідну ділянку, зону, сферу роботи під час функціонування слідчої оперативної групи;
- створити умови, максимально наближені до тих, в яких відбувалася подія або дія, яка перевіряється;
- вживати всі заходи для того, щоб свідки, викликані в одній справі, не могли спілкуватися між собою до закінчення допиту;
- організувати попередній допит особи, що впізнає, і особи, яку буде пред'явлено для впізнання;
- визначати час і місце для слідчої дії;
- спланувати виїзд до місця обшуку так, щоб застати на місці обшукуваного або повнолітніх членів його сім'ї та ін.

Координаційна готовність забезпечується наступними **вміннями**:

- взаємодіяти, безперервно співпрацювати із суб'єктами розшукової діяльності (слідчим і оперативними працівниками);
- визначати роль кожного учасника кримінального процесу та направляти у необхідному напрямку;
- направляти учасників кримінального процесу;
- погоджувати діяльність та бездіяльність осіб;
- за допомогою інших приводити ситуацію у певний порядок;
- чітко та вірно визначити завдання кожного члена слідчої оперативної групи;
- визначити необхідність та доречність виклику фахівця відповідного профілю та ін.

Психологічна готовність відповідно до розробленої нами структурно-логічної моделі готовності слідчого складається із певних різновидів, які, в свою чергу, обумовлюються певними **вміннями**.

Діагностична готовність забезпечується наступними **вміннями**:

- передбачити наслідки певних дій або бездіяльності;
- діагностувати можливість відтворення ситуації, яка мала місце за наявності певних доказів;
- встановлення причинного зв'язку між відомими фактами за матеріалами кримінального процесу;
- визначати і прогнозувати рольові очікування до себе;
- визначати механізм утворення слідів, тобто встановити характер взаємодії об'єктів під час слідоутворення;

– діагностувати просторовий та часовий зв'язок залишених слідів від злочину;

- переробляти інформацію та приймати рішення;
- досліджувати особистість злочинця в її розвитку (вивчення механізму виникнення злочинного умислу, дослідження суб'єктивного ставлення злочинця до вчиненого діяння);
- встановити цілісний механізму злочинної події;
- визначити відповідність ситуації, що викладається учасником кримінального процесу реальному та дійсному механізму події, що може бути визначений по залишених слідах, речових доказах та ін.

Рефлексійна готовність забезпечується наступними **вміннями**:

- відмовитися від власного егоїзму з метою визначення дійсних процесів та явищ;
- поставити себе на місце підозрюваного та імітувати можливість його дій під час вчинення злочину;
- подумки відтворити хід міркувань правопорушника і відповідний результат після вчинення злочину;
- імітувати міркування правопорушника;
- подумки «перевтілитись» в злочинця для проникнення в його задум;
- «вторгатись» в інтелектуальну діяльність співрозмовника;
- виходити за межі власного «Я»;
- «приміряти» на себе «маску» правопорушника;
- раціоналізувати чужі хвилювання, тобто визначити мотиви та причин злочинця;
- «занурюватись» у систему внутрішніх діалогів співрозмовника;
- дослідження та розпізнавання прихованих намірів співрозмовника за очевидною істиною;
- подумки зрозуміти логіку вчинків правопорушника та ін.

Мотиваційна готовність забезпечується наступними **вміннями**:

- визначити професійну діяльність як необхідну для захисту суспільства;
- прагнути до справедливості;
- ставити собі мету та правомірними шляхами йти до її реалізації;
- самоудосконалюватись з метою підвищення рівня слідчої діяльності;
- бачити тільки позитивні сторони професійної діяльності;
- отримувати задоволення від виконання професійних обов'язків;
- прагнути виконати професійні завдання сумлінно з метою заохочення;
- прагнути усесторонньо та об'єктивно дослідити матеріали кримінального процесу;
- прагнути розвивати у собі професійно важливі якості та здібності та ін.

Регулятивна готовність забезпечується наступними **вміннями**:

- регулювати поведінку учасників кримінального процесу;
- коректувати у необхідному напрямку поведінку учасників кримінального процесу;
- впорядковувати дії учасників кримінального процесу шляхом введення їх у певні рамки;
- упорядковувати дії усіх учасників кримінального процесу під час проведення слідчих (розшукових) дій;
- наставляти співрозмовника на необхідний напрямок комунікації;
- забезпечувати виконання та дотримання вимог КПК України від учасників кримінального процесу;
- керувати та контролювати дії учасників кримінального процесу під час проведенням слідчих (розшукових) дій та ін.

Комунікативна готовність забезпечується наступними **вміннями**:

- швидко встановлювати психологічний контакт із співрозмовником;
- володіти технікою комунікативної поведінки;
- контролювати процес бесіди;
- тримати візуальний контакт із співрозмовником впродовж тривалого часу спілкування;
- знаходити індивідуальний підхід у спілкуванні з урахуванням індивідуально-психологічних особливостей особистості (здібності, темперамент, характер, спрямованість);
- викривати неправдиві свідчення, виявляти правду та брехню у відповідях, встановлювати істину по справі;
- на основі жестів, міміки, пози та ін. визначити відношення співрозмовника;
- захопити інтелектуальну ініціативу під час обрання теми для комунікації, ритму бесіди тощо;
- звертати увагу на обмовки допитуваного та ін.

Перцептивна готовність забезпечується наступними **вміннями**:

- слухати, чути та почути людину;
- проявляти співчуття, коли це доречно;
- шанобливо відноситись до співрозмовника;
- визначати «слабкі місця» у особи, яка допитується;
- визначати під час допиту антипатію, яку відчуває допитуваний до кого-небудь зі співучасників;
- вислухати допитуваного, особливо у тих випадках, коли йому необхідно «виговоритися»; за зовнішньо непричетними до справи обставинами виступає те, що хвилює допитуваного, і що може пояснити мотиви та переконання його дій та поведінки;
- сприймати та розуміти інших;
- «читати» думки об'єктів спілкування;
- уявляти наміри, здібності, емоційні установки учасників кримінального процесу;
- за зовнішнім виглядом (фізичні дані, одяг, міміка, жести, хода) і поведінкою (дії, експресивні реакції, емоції) визначати дійсний намір особи та ін.

Сугестивна готовність забезпечується наступними **вміннями**:

- використовувати засоби емоційного впливу, які спрямовані на спонукання допитуваного до каяття й щирого сердечного зізнання;
- використовувати прийоми логічного впливу, які полягають у пред'явленні доказів, що спростовують показання допитуваного або потребують їх деталізації та можуть призвести до протиріч між показаннями співучасників;
- використовувати різноманітні прийоми, способи та методи впливу на свідомість людини для досягнення певної мети;
- культивувати у співрозмовника передбачення «виграшу» від спілкування;
- фіксувати емоційний, мімічний, пантомімічний прояв з боку допитуваного та, відповідно, гнучко варіювати тактику допиту;
- використовувати стан емоційного напруження;
- використовувати ефект раптовості;
- використовувати прийом послідовного пред'явлення доказів;
- використовувати прийом контрдоказів;
- використовувати прийом поєднання форсованого (прискороного) та уповільненого темпів допиту;
- використовувати прийом накопичення позитивних відповідей;
- повідомити під час допиту певних відомостей з метою переконання особи у неминучості розкриття даного злочину та ін.

Фізична готовність, у свою чергу, поділяється на певні різновиди.

Функціональна готовність забезпечується наступними **вміннями**:

- бути зосередженим та спрямованим тривалий час;
- працювати під час втоми;
- витримувати різні біологічні потреби (спрага, їжа, сон) у зв'язку із ненормованим робочим часом;
- витримувати велике професійне навантаження;
- бути у постійній готовності до виконання професійних обов'язків незалежно від часу доби;
- плідно та ефективно працювати навіть під час сильної фізичної та психічної втоми та ін.

Спортивна готовність забезпечується наступними **вміннями**:

- постійно тримати себе у фізичній формі;
- надати фізичний опір правопорушнику;
- бути фізично підготовленим з метою витримки працездатності організму;
- працювати під час різних рівнів фізичного стану здоров'я;
- захистити себе та інших осіб від протиправних посягань та ін.

Фізіологічна готовність також поділяється на певні різновиди.

Нервово-психічна готовність забезпечується наступними **вміннями**:

– адекватно усвідомлювати власні професійні можливості;

- бути спокійним у несподіваних робочих ситуаціях;
- контролювати власні емоції;
- зосереджуватись тривалий проміжок часу;
- застосувати власні здібності;
- контролювати прояви гніву;
- долати тривогу та ін.

Психофізіологічна готовність забезпечується наступними вміннями:

- підтримувати здоровий життєвий тонус;
- дотримуватись корисних для здоров'я звичок;
- чергувати розумову та фізичну роботу;
- працювати під час дії сторонніх подразників;
- швидко орієнтуватись у нових умовах та ін.

Гносеологічна готовність поділяється на наступні різновиди.

Прогностична готовність забезпечується наступними вміннями:

- прогнозувати розвиток ситуації;
- складати план обшуку;
- прогнозувати хід розслідування матеріалів кримінального провадження;
- висувати декілька версій щодо скоєного злочину;
- аналізувати та конкретизувати версії;
- розумово відтворювати передкримінальні обставини;
- з'ясувати зміни, які відбулися у зв'язку із скоєнням злочину на основі передкримінальних та післякримінальних станів;
- передбачати ймовірний вихід із ситуації;
- динамічно та швидко змінювати оперативні плани в залежності від плінності ситуативних обставин;
- передбачити можливу модель поведінки підозрюваного;
- передбачити можливість і необхідність використання спеціальних знань експертів або фахівців;
- визначити місця знаходження предмету, об'єкту, документу для виїмки;
- планувати дії учасників кримінального провадження та ін.

Конструктивна готовність забезпечується наступними вміннями:

- проводити слідчий експеримент шляхом відтворення дій, обстановки, обставин певної події, проведення необхідних дослідів чи випробувань (ст. 240 КПК України);
- моделювати свою професійну діяльність та вірно її планувати;
- вивчити обстановку події в цілому для з'ясування характеру й обставин події, що розслідується;
- планувати зміст майбутньої діяльності, тобто визначити предмет та заходи розслідування; планувати організацію перевірки версій; планувати систему та послідовність власних дій та дій інших учасників процесу розслідування;

– узагальнювати мотивовані (що виключають протиріччя) остаточні висновки з конкретної справи про необхідність залучення особи в якості обвинуваченого або (за згодою прокурора) звільнення від кримінальної відповідальності, закриття справи;

- відбудовувати на основі сприйнятих матеріальних змін як цілісної картини злочину;
- відновлювати події злочину за матеріальними та ідеальними слідами та ін.

Реконструктивна готовність забезпечується наступними вміннями:

- об'єднувати поняття за певними ознаками;
- поділяти ситуації на елементи, їх об'єднувати і структурувати;
- використовувати прийом орієнтації мислення, який пов'язаний із «розкладанням» складної інформації на складові частини, виявленням логічних, причинних зв'язків, визначенням способів мислення і т. д.;
- відтворювати відсутні фрагменти цілісної «картини» злочину;
- уявити що-небудь те, що раніше не сприймається людиною, на основі словесного опису або умовного зображення;
- уявляти цілісну систему, виділяти із неї частини, встановлювати зв'язок між ними;
- уявляти об'єднуючу, системотворюючу ідею, властивість та ін.

Оцінна готовність забезпечується наступними вміннями:

- формулювати внутрішнє переконання;
- зіставляти результати аналізу даних ситуації або явища;
- досліджувати об'єкти глибоко й різнобічно;
- визначити кількісну та якісну оцінку інформації, яку необхідно отримати для розслідування матеріалів кримінального провадження;
- оцінювати сприятливу та несприятливу ситуацію для розслідування матеріалів кримінального провадження;
- оцінювати найбільш важливі елементи слідчих ситуацій для розробки тактичного рішення;
- оцінити себе, свою рольову поведінку зі сторони, з точки зору інших людей;
- уявити подумки особливості ситуації, яка склалася та ін.

Аналітична забезпечується наступними вміннями:

- аналізувати отриманні дані;
- сприймати необхідну інформацію;
- осмислювати доцільність отриманих доказів;
- запам'ятовувати великий об'єм інформації;
- зіставляти і протиставляти факти і явища;
- порівнювати нове з раніше відомим;
- аналізувати не тільки результат, а й процес одержання цього результату;
- здійснювати аналіз через синтез;

– використовувати прийоми та операції мислення (логіку, індукцію, дедукцію, ідеалізувати, порівнювати, узагальнювати, абстрагуватися, конкретизувати, систематизувати, класифікувати та ін.);

– визначати проблему, розробляти гіпотези, перевіряти їх та приходити до висновків та ін.

Творча готовність відповідно до структурно-логічної моделі готовності слідчого поділяється на певні різновиди і відповідні до них вміння.

Креативна готовність забезпечується наступними **вміннями**:

– мислити більш абстрактно та глобально, виходячи за межі встановлених стереотипів;

– застосовувати індивідуальний підхід під час розв'язання кримінального провадження;

– шукати нестандартні шляхи встановлення істини і окремих обставин під час відсутності або обмеженні інформації;

– уявляти творчо ситуацію та ін.

Інноваційна готовність забезпечується наступними **вміннями**:

– знаходити проблемний характер підходу вивчення ситуації навіть тієї, що має очевидну відповідь;

– використовувати оригінальність, а головне, обґрунтованість висунення версій;

– відкидати усі стереотипні (шаблонні) методи розслідування матеріалів кримінального процесу;

– застосовувати знання у нетиповій ситуації шляхом розроблення свого власного методу і приміряння його до даної ситуації.

– удосконалювати форми проведення слідчих (розшукових) дій;

– генерувати знаннями з метою їх використання у слідчій діяльності;

– творчо підходити до слідчої діяльності;

– змінювати стратегію власної професійної діяльності відповідно до соціокультурних вимог;

– швидко орієнтуватися у мінливих правовідносинах і, відповідно, приймати рішення, яке адекватне ситуації;

– раціонально та ефективно використовувати власний творчий потенціал та ін.

Висновки. Таким чином, проаналізувавши нормативно-правові акти, які регламентують діяльність працівників органів досудового розслідування, нами було вперше узагальнені різновиди вмінь відповідно до побудованої структурно-логічної моделі готовності слідчого до діяльності. Визначені відповідно до повноважень та з урахуванням функціональних обов'язків найбільш основні вміння, які детермінують готовність працівника органів досудового розслідування до виконання професійних завдань.

Перспективи використання результатів дослідження полягають у тому, що ми пропонуємо здійснювати підготовку майбутніх працівників органів досудового розслідування шляхом формування виділених нами вище груп умінь.

Список використаної літератури

1. Цильмак А.Н. Классификация профессионально важных психологических характеристик следователя / А.Н. Цильмак, Е.А. Проценко // Оралдың ғылым жаршысы (Серия «Педагогические науки, психология и социология, филологические науки»). – 2014. – № 25 (73). – С. 117–126.

2. Пасько О.М. Структурно-логічна модель готовності слідчого до професійної діяльності / О.М. Пасько // Право і суспільство. – 2014. – № 2. – 214–219.